startWijzer
Leren & kwalificeren

Jaarverslag schooljaar 2022-2023

rmc = Doorstroompunt

¡S!

startWijzer
Leren & kwalificeren

Dit jaarverslag is tot stand gekomen met medewerking van:

Medewerkers administratie leerplicht en Doorstroompunt van de 7 gemeenten
Leerplichtambtenaren
Doorstroomcoaches

Geschreven door:

A. Hooghiemstra (regionale leerplichtcoördinator & beleidsmedewerker Doorstroompunt), J. Inberg (Doorstroom coördinator), en J. Sandburg (beleidsmedewerker Doorstroompunt) samen met de beleidsmedewerkers onderwijs van de 7 gemeenten, te weten: S. Nauta (Achtkarspelen), N. Arendz (Heerenveen), M. Appeldorn (Ooststellingwerf), T. Rekker (Opsterland), L. Veenstra (Smallingerland), P. Dorsthorst (Tytsjerksteradiel).
Speciale dank aan L. de Graaff van de Studio van de gemeente Smallingerland die voor ons de vormgeving van het totale jaarverslag (incl. bijlagen) heeft gedaan.

Voor vragen kunt u mailen met:

a.hooghiemstra@smallingerland.nl en/ of j.inberg@smallingerland.nl en/ of j.sandburg@smallingerland.nl

Bijlagen:
Bijlage 1: kerncijfers Doorstroompunt en leerplicht
Bijlage 2: financiën
Bijlage 3: cijferoverzicht regio

Inhoudsopgave

1. Inleiding **09**
2.Doelstelling Doorstroompunt startWijzer **11**
3. Wettelijk kader **13**
4.Terugblik schooljaar 2022-2023 en stand van zaken actieplan 2022-2024 **15**

4.1 Voorziening Vroegtijdig Aanmelden 15
4.2 Wet politiegegevens (Wpg) 16
4.3 Verminderen, verkorten en voorkomen van thuiszittende leerlingen (inclusief onderwijstijd-verkorting) 16
4.4 Loopbaanoriëntatie en -begeleiding stimuleren 17
4.5 Regionaal programma VSV en JIKP 17
4.6 Activeringscentrum SURE! 19
4.7 Communicatie en naamsbekendheid startWijzer 20
4.8 Regionale studiedag 20
4.9 Regionale koers (leerplicht en Doorstroompunt) + kwaliteit startWijzer 21
4.10 Dashboard 22
4.11 Nieuwkomers en de isk 22
4.12 Gezamenlijke ambities 23
4.13 Verwijsindex 23
4.14 Wetsvoorstel van School naar Duurzaam Werk: gevolgen voor gemeenten, mbo en Doorstroompunt 23

5. Leerplicht **27**

5.1 Leerlingaantallen 27
5.2 Leerplicht 28
5.3 Vrijstellingen 28
5.4 Schoolverzuim 30
5.5 Thuiszitters 31
5.6 Handhaving en preventie 34
5.7 Maatschappelijke zorgtaak – preventie 36
5.8 Verwijsindex, zorgmeldingen, melding huiselijk geweld. 36

6. Doorstroompunt-functie VSV en JIKP **39**

6.1 Preventie 18+ 40
6.2 Voortijdig Schoolverlaten 41
6.3 Jongeren in Kwetsbare Positie 43

Inleiding

rmc = Doorstroompunt

We beginnen ons jaarverslag met een naamswijziging. In april 2023 heeft Ingrado, onze brancheverenigingbekend gemaakt dat de rmc's de opdracht krijgen om in de periode tot 1 januari 2024 hun naam te wijzigen in Doorstroompunt. Vanaf 1 januari moet iedereen de naam Doorstroompunt gebruiken in plaats van rmc. De naam Doorstroompunt is samen met COEN jongerencommunicatie bedacht. De jongeren hebben aangegeven geen afkorting meer te willen, gewoon Nederlands en dat de naam moet zeggen wat we doen. rmc (regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten en jongeren in kwetsbare positie) heet vanaf nu dan ook Doorstroompunt.

Inzet startWijzer

StartWijzer biedt ondersteuning aan jongeren in de regio De Friese Wouden om een goede start te maken in de samenleving. Onze inzet is gericht op het stimuleren van het afronden van de schoolopleiding en het voorkomen van schoolverzuim bij jongeren tot 23 jaar. We begeleiden en volgen hen met als doel een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt te halen.

In maart 2019 hebben de zeven gemeenten in Regio De Friese Wouden besloten tot een verder gaande samenwerking op het gebied van leerplicht en de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (rmc). Hieruit is startWijzer ontstaan en sinds 1 november zijn wij dan ook startWijzer – Leerplicht en Doorstroompunt in regio De Friese Wouden. Hier zijn negen leerplichtambtenaren voor primair en voortgezet onderwijs, beleidsmedewerkers onderwijs en leerplichtadministratiemedewerkers van de zeven gemeenten bij betrokken. Het Doorstroompunt omvat mbo-leerplichtambtenaren en Doorstroomcoaches die werkzaamheden uitvoeren voor een of meerdere gemeenten in de regio, maar in dienst zijn van centrumgemeente Smallingerland. Ook onze administratief medewerkers, beleidsmedewerker Doorstroompunt en de Doorstroomcoördinator zijn in dienst van de centrumgemeente, maar hebben een regiofunctie voor alle zeven gemeenten.

Dit jaarverslag biedt inzicht in de cijfers, verduidelijkt en legt uit. Tevens kijken we terug op het schooljaar 2022-2023 en bespreken we het actieplan 2022-2024.

Doelstelling startWijzer

Als startWijzer willen we dat alle jeugdigen een opleiding op het hoogst haalbare en meest passende niveau voltooien en zo goed voorbereid starten in onze maatschappij en op de arbeidsmarkt.

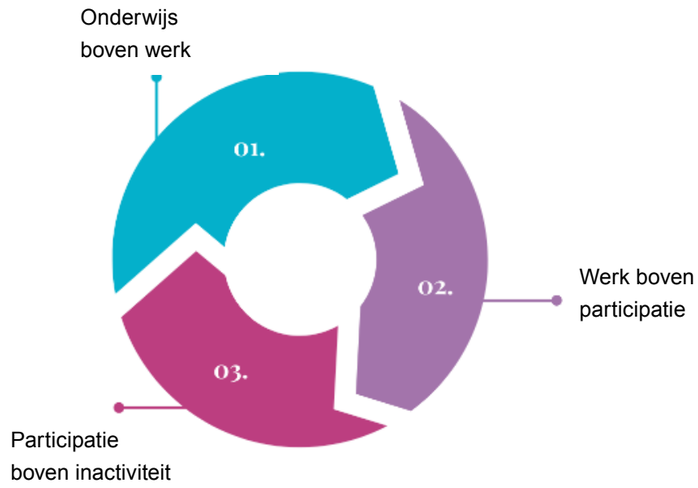

Dit doel behalen wij door:

- Samen te werken op bestuurlijk, beleidsmatig en uitvoerend niveau met alle betrokken partijen.
- Een sluitend systeem van melding en registratie van verzuim en voortijdig schoolverlaters te realiseren in samenwerking met scholen, onderwijsinstellingen, leerplicht en rmc.
- Samen met diverse betrokken instanties een sluitende aanpak en een sluitend netwerk te realiseren..
- De aanpak tot kwalificatie en participatie van jeugdigen te regisseren.

Hierbij hanteren wij de volgende regionale beleidsuitgangspunten:

1. Onderwijs gaat boven werk;
2. Werk gaat boven participatie;
3. Participatie gaat boven inactiviteit.

Wettelijk Kader

Elk kind heeft het recht op onderwijs en de verplichting om onderwijs te volgen. Om dit te waarborgen, werd in 1900 de Leerplichtwet ingevoerd, die op 1 januari 1901 van kracht ging. Het doel van deze wet was ervoor te zorgen dat kinderen van 7 tot 12 jaar basisonderwijs zouden krijgen. Gemeenten werden verplicht om een commissie in te stellen die toezicht moest houden op de naleving van de Leerplichtwet en moest bijdragen aan het verminderen van schoolverzuim.

De Leerplichtwet resulteerde in een afname van ongeoorloofd verzuim, maar er was een stijging in ziektemeldingen. Ook werd vaak een beroep gedaan op ontheffing van de leerplicht. Desondanks nam het aantal kinderen dat naar school ging toe, wat leidde tot een uitbreiding van het aanbod van onderwijsvoorzieningen (Ingrado, 2020).
In 1969 werd een nieuwe leerplichtwet aangenomen, met enkele belangrijke wijzigingen:

- Het toezicht op de naleving van de Leerplichtwet kwam volledig in handen van de gemeentebesturen en werd uitgevoerd door gemeenteambtenaren.
- De ingestelde commissies voor het terugdringen van schoolverzuim werden afgeschaft, en er kwam een nieuwe procedure.
- Absoluut schoolverzuim (niet ingeschreven staan bij een onderwijsinstelling) werd strafbaar gesteld.
- Het zogenaamde ‘huisonderwijs’ voldeed niet langer aan de leerplichtwet.
- Het ontbreken van een vaste verblijfplaats was geen reden meer voor ontheffing van de leerplicht.

Hierdoor kreeg de leerplichtwet het karakter van bescherming van het recht op onderwijs voor jongeren. De wet schrijft voor dat regionale afspraken moeten worden gemaakt over toezicht en handhaving binnen de leerplichtwet.

Vanaf 1 januari 2002 trad de Wet Regionale Meld- en Coördinatiefunctie Voortijdig Schoolverlaten in werking. Hierin is vastgesteld dat het gezamenlijke verantwoordelijkheid is om voortijdig schoolverlaten tegen te gaan. Schoolbesturen en gemeenten moeten samenwerken, waarbij schoolbesturen verplicht zijn om voortijdige schoolverlaters vanaf 1 januari 2002 te melden bij de gemeente (Ingrado, 2021).

In 2019 is de wet voor regionale samenwerking bij voortijdig schoolverlaten (vsv) en jeugdigen in een kwetsbare positie (JiKP) aangenomen. Het wetsvoorstel beoogt dat alle jeugdigen van 12 tot 23 jaar zonder startkwalificatie optimaal worden ondersteund bij het vinden van een geschikte plek. Dit wordt gerealiseerd door middel van een samenhangend regionaal vangnet, waarbij verschillende partijen uit onderwijs, gemeenten, zorg en arbeid betrokken zijn. De wet omvat definities van voortijdig schoolverlaten, de meldingsplicht van het onderwijs en de verantwoordelijkheden van de gemeente.

- **Leerplicht**
  Vanaf 5 jaar tot het schooljaar waarin iemand 16 wordt
- **Startkwalificatie**
  Een diploma op havo, vwo of minimaal mbo 2 niveau.
- **Kwalificatieplicht**
  Van 16 tot 18 jaar (verplicht tot het volgen van onderwijs tot een startkwalificatie is gehaald)
- **Doorstroompunt-doelgroep**
  Jeugdigen van 12 tot 23 jaar, die geen startkwalificatie hebben gehaald, of die onder de doelgroep ‘jeugdigen in een kwetsbare positie’ (zie hoofdstuk 6) vallen.

Zoals hierboven is aangegeven blijkt uit wet- en regelgeving dat zowel voor leerplicht als het Doorstroompunt regionaal samenwerken belangrijk en verplicht is. Door de gemeenten binnen De Friese Wouden wordt in samenwerking met het Doorstroompunt beleid ontwikkeld en uitgevoerd. Het betreft beleid op het gebied van de leerplicht en voortijdig schoolverlaten. Voor elke gemeente geldt immers dat leerlingen onderwijs kunnen volgen in buurgemeenten. De zogenaamde schoolgemeenten voeren een taak uit ten behoeve van (voormalige) leerlingen uit naburige woongemeenten. Het is dan handig om een uniforme werkwijze te hanteren, zowel voor de aanpak van verzuim, voortijdig schoolverlaten, jeugdigen in een kwetsbare positie, het verlenen van vrijstellingen als voor de samenwerking met partners in het onderwijs, de zorg, arbeid en inkomen.
Het uiteindelijke doel hiervan is ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk jongeren een startkwalificatie behalen, aangezien dit van groot belang is voor alle jongeren. Jongeren met een startkwalificatie hebben namelijk tweemaal zoveel kans op werk en komen vijf keer minder vaak voor in criminaliteitscijfers. Bovendien zien we dat de (noordelijke) arbeidsmarkt steeds aantrekkelijker wordt voor jongeren. Hoewel veel jongeren momenteel (relatief) gemakkelijk werk kunnen vinden zonder een startkwalificatie, kan dit in de toekomst snel veranderen.namelijk erg belangrijk voor alle jongeren. Zo hebben jongeren met een startkwalificatie twee keer meer kans op werk en komen vijf keer minder vaak voor in criminaliteitscijfers. Daarnaast zien we dat de (noordelijke) arbeidsmarkt steeds aantrekkelijker wordt voor jongeren. Veel jongeren kunnen (vrij) makkelijk aan werk komen zonder dat ze een startkwalificatie hebben, maar dit kan in de toekomst snel veranderen.

Terugblik schooljaar 2022-2023 en stand van zaken actieplan 2022-2024

Aan de hand van het actieplan 2022-2024 en de daarin behaalde resultaten blikken we terug op het schooljaar 2021-2022

Stand van zaken Actieplan 2022-2024

Onderstaand de lijst van acties op het gebied van leerplicht en Doorstroompunt.

1. Voorziening vroegtijdig aanmelden
2. Audit Wet politiegegevens (Wpg)
3. Verminderen, verkorten en voorkomen van thuiszittende leerlingen (inclusief onderwijstijdverkorting)

Onderstaand de lijst van acties op het gebied van rmc.

4. Loopbaanoriëntatie en -begeleiding stimuleren
5. Regionaal programma (preventie 18+, overstap)
6. Activeringscentrum SURE!

Onderstaand de lijst van acties op het gebied van startWijzer in de brede zin.

7. Communicatie en naamsbekendheid startWijzer
8. Regionale studiedag
9. Regionale koers (leerplicht en Doorstroompunt) + kwaliteit startWijzer
10. Dashboard

Naast de punten uit het actieplan hebben we ons ook bezig gehouden met belangrijke, actuele onderwerpen die niet in het actieplan voorkomen, namelijk nieuwkomers en de internationale schakel klas (isk), onze gezamenlijke regionale ambitie, de verwijsindex en de gevolgen van het wetsvoorstel van School naar Duurzaam Werk. Deze onderwerpen hebben ook het komende schooljaar 2023-2024 onze aandacht en zijn hieronder als punt 11 tot en met 14 meegenomen.

4.1 Voorziening Vroegtijdig Aanmelden

Vo-scholen, mbo-instellingen en gemeenten zijn wettelijk verplicht om gegevens uit te wisselen van leerlingen die de overstap maken van vo naar mbo. Onderwijs en gemeenten hebben de vrijheid om hiervoor zelf een overstapsysteem in te richten danwel aan te schaffen.

Al langere tijd is de inzet van startWijzer om hierover afspraken te maken met het onderwijs. In schooljaar 2022-2023 is dit in een stroomversnelling gekomen door aan te sluiten bij het provinciale afstemmingsoverleg doorstroom vo-mbo. Hier gaven decanen en SLB'ers van het vo en mbo ook aan graag met een overstapsysteem te gaan werken, te meer omdat het mbo aangaf vanaf schooljaar 2023-2024 uit privacyoverwegingen geen gegevens meer met het vo te delen. Dat heeft uiteindelijk geleid tot het voornemen om met Intergrip te gaan werken.
De inspanningen voor de zomervakantie hebben er toe geleid dat zowel onderwijs als gemeentebestuurders hebben ingestemd met het aanschaffen en implementeren van Intergrip. Na een formele opdracht richting Intergrip vanuit penvoerder Firda kan implementatie dan plaatsvinden vanaf januari 2024. startWijzer blijft zich onverminderd inzetten voor een goede en snelle implementatie, zodat dit systeem vóór de wettelijke aanmelddatum van 1 april goed functioneert en alle partijen voldoen aan hun wettelijke plicht om gegevens rondom de overstap uit te wisselen. Uiteraard is Intergrip slechts een middel richting het doel om alle overstappen van vo naar mbo goed te laten verlopen. Zowel het onderwijs als leerplicht/Doorstroompunt hebben in de uitvoering een cruciale rol door het systeem goed te gebruiken.

4.2 Wet politiegegevens (Wpg)

De Wet politiegegevens heeft invloed op het werk van leerplichtambtenaren. In voorgaande jaarverslagen hebben we daar ook over geschreven. Iedere gemeente is afzonderlijk van elkaar verantwoordelijk voor de audits (intern en extern) en het auditplan.

Ingrado, onze branchevereniging is van mening dat al het werk van een leerplichtambtenaar (uitgezonderd de vrijstellingen) valt onder strafrecht (Wpg). Werkzaamheden onder strafrecht gaat over opsporing van strafbare feiten.
Ambtelijk denken we daar in de 7 gemeenten van onze regio anders over. Wij zijn van mening dat het werk van een leerplichtambtenaar in de basis niet het opsporen van strafbare feiten is, maar het opkomen voor recht op onderwijs en ontwikkeling. Daarom hebben we ambtelijk dan ook de wens om het werk van een leerplichtambtenaar te laten vallen onder bestuursrecht (Avg). En pas wanneer we overgaan tot handhaving (Halt en Proces verbaal) over te gaan tot het strafrecht.
Dit zal een van de beslispunten worden in het collegevoorstel mbt de regionale BOA (gepland voor voorjaar 2024). Over dit collegevoorstel schrijven we in dit verslag elders meer.

4.3 Verminderen, verkorten en voorkomen van thuiszittende leerlingen (inclusief onderwijstijd-verkorting)

Al een aantal jaar schrijven wij hier dat wij ons in onze regio hard maken om het aantal thuiszittende leerlingen te verminderen, te voorkomen en de periode dat ze noodgedwongen thuis zitten te verkorten. Ook de GGD en de samenwerkingsverbanden vinden dit belangrijk.
We hadden de hoop dat in de wetswijziging 'Terugdringen van verzuim' een einde zou maken aan het onderscheid tussen geoorloofd en ongeoorloofd verzuim. Lange tijd zag het er daar ook naar uit. In de kamerbrief van april 2023 heeft minister Wiersma echter laten weten hier van af te zien. Voor ons als startWijzer betekent dat wij ook na invoering van deze wet geen zicht krijgen op het geoorloofde verzuim, dus ook geen totaal overzicht van het aantal thuiszittende leerlingen.
Wel blijven we ons hard maken voor een goede samenwerking tussen gemeenten, onderwijs en samenwerkingsverband om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen.
Daarnaast werken we vanuit de regionale thuiszitterstafel toe naar een tafel waarin we niet alleen data verzamelen en vergelijken. Maar deze data ook analyseren en interpreteren. Om vervolgens integraal met onderwijs en gemeenten te kijken naar wat deze doelgroep van ons nodig heeft om in de toekomst niet meer of korter thuis te komen zitten.
Verder wordt er gewerkt aan een provinciaal verzuimprotocol voor zowel po, vo als mbo (inclusief 18+).

4.4 Loopbaanoriëntatie en -begeleiding stimuleren

Eén van de oorzaken van voortijdig schoolverlaten op het mbo is een verkeerde opleidingskeuze. Deze zogenaamde loopbaantwijfelaars krijgen specifieke aandacht en ondersteuning van de leerplichtambtenaren en doorstroomcoaches om ze (alsnog) een weloverwogen keuze te laten maken voor een passend beroep. Daarnaast zorgt een goede loopbaanoriëntatie op het voortgezet onderwijs er voor dat meer jongeren de juiste keuze voor een vervolgopleiding maken. Daarom wordt sinds 2016 jaarlijks éénmalig € 10.000,- beschikbaar gesteld aan een regiogemeente, bijvoorbeeld voor het in de praktijk kennismaken met bedrijven en beroepen.
In schooljaar 2022-2023 is een deel van dit bedrag (€ 7.870,-) gebruikt voor Zuid Friesland On Stage. Deelnemende scholen waren VMBO Bornego College, VMBO Kei College, VMBO OSG Sevenwolden Heerenveen, VMBO Aeres, De Compagnie, PLEIN Joure, VMBO Zuyderzee Lyceum, VMBO OSG Sevenwolden Grou, VMBO Linde College en VMBO Terra Wolvega.
Ruim 790 leerlingen hebben tijdens het Beroepenfeest op 16 maart 2023 in Heerenveen kennis gemaakt met een groot aantal beroepen, waarbij ze met een aantal daarvan een match konden maken. Twee weken later zijn de leerlingen tijdens een Doe-dag op bezoek geweest bij de bedrijven waarmee ze een match hadden.

4.5 Regionaal programma VSV en JIKP

Gemeenten en scholen in een Doorstroompunt-regio hebben de wettelijke taak elke vier jaar een regionaal programma op te stellen en uit te voeren ter voorkoming en bestrijding van voortijdig schoolverlaten van jongeren tussen 12 en 23 jaar.
Voor de periode 2021-2024 heeft de regiegroep VSV en JIKP in regio De Friese Wouden daarom een regionaal programma opgesteld. In dit Regionale programma Voortijdig Schoolverlaten en Jongeren in een Kwetsbare Positie is uitgewerkt hoe de beschikbare middelen worden ingezet om voortijdig schoolverlaten te bestrijden en jongeren in een kwetsbare positie te monitoren en begeleiden. De regiegroep heeft hiervoor een nieuw toetsingskader ontwikkeld dat is vastgesteld door de bestuurders.
Overigens wordt de regeling voor de nieuwe programmaperiode (2025-2028) behoorlijk aangepast, met name vanwege de aanstaande wetswijziging Van School naar Duurzaam Werk. Met de voorbereidingen daarvoor zijn we inmiddels gestart. Zie voor een toelichting op het wetsvoorstel ook punt 14.

Vanuit het huidige regionale programma worden een aantal projecten (deels) bekostigd. Die bekostiging verloopt deels via het onderwijs (met Firda in deze programmaperiode als contactschool) en deels via startWijzer (met Smallingerland als contactgemeente). Uit het budget van het onderwijs worden de volgende projecten bekostigd:

- MBO Rebound en Stipe: zogenaamde plusvoorzieningen voor overbelaste leerlingen en studenten, waarbij het primaire doel een terugkeer naar school is.
- Intensieve begeleiding: extra inzet op de begeleiding van leerlingen van het vso, pro, vo en isk, en mbo-studenten.

Uit het budget van startWijzer worden de volgende projecten bekostigd.

- Overstap JIKP: monitoring en begeleiding van jongeren in een kwetsbare positie bij hun volgende stap richting onderwijs, werk of dagbesteding.

  Concreet betekent dit dat de administratie van startWijzer alle Jongeren in een Kwetsbare Positie monitort en dat de consulenten van startWijzer contact hebben met het onderwijs over deze jongeren en waar nodig ondersteuning bieden en/of de juiste partijen betrekken. Hiervoor is 0,5 fte beschikbaar voor administratie en coördinatie en 1,6 fte voor de uitvoering door consulenten. In hoofdstuk 7 leest u hoeveel jongeren we hiermee bereikt hebben.

- Preventie 18+: begeleiding van verzuimende 18+ jongeren en aansluiten bij exitgesprekken van studenten die voortijdig hun school verlaten.

  Om deze taak goed uit te kunnen voeren wordt hiervoor vanuit het regionale programma 0,7 fte extra ingezet. Deze extra formatie is zeer gewenst. Het aantal verzuimmeldingen 18+ nam het afgelopen schooljaar namelijk wederom toe. In schooljaar 2022-2023 waren dit er 1156, terwijl dit er de voorgaande jaren nog respectievelijk 941 en 489 waren.

  Daarnaast vinden we het belangrijk om zoveel mogelijk aan te sluiten bij exitgesprekken. Hierdoor leggen coaches direct contact met jongeren, ontstaat er een duidelijk beeld van de reden van uitval en maken de jongere, school en doorstroomcoach meteen afspraken voor een vervolgtraject. Afgelopen schooljaar sloten de consulenten 139 keer aan bij een exitgesprek.

Onderwijsinstelling	Aantal keren aangesloten bij exitgesprek
Firda Drachten	107
Firda Heerenveen	23
Firda Leeuwarden/Dokkum	2
Aeres	1
Overig	6
Totaal	139

- Activeringscentrum SURE!: een voorziening voor jongeren die een langere aanloop nodig hebben voor een succesvolle terugkeer naar onderwijs of werk.
- Het activeringscentrum wordt deels bekostigd uit het regionale programma VSV en JIKP en deels uit NPO-middelen en doorstroompunt-middelen. Mede daarom is dit een apart actiepunt in ons actieplan. Zie hieronder.
- We zien een groot verschill tussen Firda Drachten en Firda Heerenveen. We zijn in gesprek met Firda Heerenveen over de mogelijkheid om aan te sluiten bij alle exit gesprekken.

4.6 Activeringscentrum SURE!

Na een lange voorbereiding is het activeringscentrum sinds maart 2023 van start gegaan met het begeleiden van jongeren. Dit doen we onder de nieuwe naam SURE! Dit staat voor Samen Uitzoeken Re-integratie Educatie. Deze naam is bedacht samen met jongeren uit de doelgroep.
SURE! maakt gebruik van een ruimte in De Buren, het nieuwe gebouw van de Maatschappelijke Organisatie Smallingerland (MOS). Hier spreken we jongeren, ontmoeten professionals van diverse organisaties elkaar en worden er trainingen aan jongeren en professionals gegeven. Zo maakt de bibliotheek gebruik van de ruimte voor het geven van taallessen en biedt USG Restart een traject aan voor jonge ouders om een baan op een goede manier te combineren met de zorg voor kinderen.

Binnen SURE! ontwikkelen we een nieuwe methodiek waarbij consulenten werk, doorstroomcoaches, accountmanagers werkgeversbenadering en andere professionals binnen welzijn en hulpverlening samenwerken ten behoeve van de jongere. Daar worden ook werkgevers bij betrokken. Uit praktische overwegingen is gekozen om te starten binnen Smallingerland, hoewel jongeren uit regiogemeenten ook aangemeld kunnen worden. Smallingerland investeert dan ook in dit project door een deel van de personeelskosten van consulenten en beleidsmedewerkers en huisvestingskosten voor rekening te nemen.

Naast twee coaches vanuit startWijzer, die de hele doelgroep vanuit regio De Friese Wouden kunnen bedienen, zijn twee consulenten van het team Naar Werk vanuit de gemeente Smallingerland aangehaakt. Daardoor wordt er meer gebruik gemaakt van elkaars kennis en expertise, en kunnen bijvoorbeeld jongeren die een uitkering aanvragen al eerder bij de coaches van startWijzer in beeld komen. Door deze integrale klantbenadering begeleiden we jongeren sneller richting een passende, duurzame plek binnen onderwijs of de arbeidsmarkt.

De nauwe samenwerking met team Naar Werk binnen Smallingerland, accountmanagers werkgeversbenadering en werkgevers uit Smallingerland maakt dat het grootste deel van de jongeren ook woonachtig is in Smallingerland. Bovendien hebben personele wisselingen er voor gezorgd dat er minder tijd was om de werkwijze ook in andere regiogemeenten uit te werken. Het vraagt een langere adem om de samenwerking tussen consulenten Werk en coaches startWijzer gericht op een integrale klantbenadering vorm te geven. Hierin zien wij echter wel een meerwaarde. Daarom zetten we in 2024 en 2025 wel in op het implementeren van deze werkwijze in de regiogemeenten.
Die intensievere samenwerkingen tussen coaches van startWijzer, consulenten Werk en accountmanagers werkgeversbenadering en werkgevers van/binnen de gemeenten sluit namelijk naadloos aan bij de doelen van het wetsvoorstel van School naar Duurzaam Werk. Hierin wordt specifiek genoemd dat er een gezamenlijke opgave geformuleerd moet worden, gericht op de overstap van school naar een duurzame plek op de arbeidsmarkt.
De ervaringen tot nu toe zijn dat de begeleiding vanuit SURE! voornamelijk individueel is, terwijl het voornemen was om ook groepsbegeleiding te bieden. De problematiek en achtergrond van jongeren is echter dusdanig divers dat het lastig is om trajecten voor groepen aan te bieden. Daar komt bij dat er tijdens de coronaperiode meerdere initiatieven voor ondersteuning aan jongeren zijn ontstaan (denk bijvoorbeeld aan de vele MDT-trajecten in Friesland).

Concreet zijn er 57 jongeren aangemeld bij SURE! in de periode maart tot en met augustus 2023. Zij zijn uitgenodigd voor een brede intake, waarbij consulenten van startWijzer en Team Naar Werk gezamenlijk beoordelen wat het meest passende vervolgtraject is. Daardoor worden jongeren die op zoek zijn naar werk bijvoorbeeld sneller geplaatst in een traject richting onderwijs, als dat duurzamere kansen op de arbeidsmarkt biedt. Van de 57 aangemelde jongeren zijn 7 jongeren na hun intake bij SURE! aan het werk gegaan en hebben 7 jongeren zich aangemeld voor een opleiding. 1 jongere is uitgestroomd richting dagbesteding en bij 2 jongeren werd duidelijk dat andere zorg voorliggend is, hierin zijn zij ondersteund. Daarnaast zijn er 4 jongeren na de intake bij SURE! gestopt met de begeleiding zonder een duidelijke uitstroomreden en zijn 9 jongeren niet op komen dagen bij hun intake. De overige 27 jongeren zijn nog niet uitgestroomd, maar hebben begeleiding van een SURE!-consulent.

Eén voorbeeld waarin de meerwaarde van intensieve samenwerking tussen startWijzer en werkconsulenten zich laat zien, is het voorbeeld van een jongere die een uitkering ontving en tegelijkertijd een beperkt aantal uren werkte. Oorspronkelijk was de doelstelling om toe te werken naar voltijd werk en zo de uitkeringsafhankelijkheid te beëindigen. In overleg met haar, de consulent werk en de coach van startWijzer is toen echter besloten om dit via een betaalde stageplek in de zorg te realiseren, waarbij de opleidingskosten inclusief studiemateriaal uit SURE!-middelen betaald zijn. Dit traject sloot beter aan bij de wensen van de jongere, zij voelde zich gehoord en door korte lijntjes tussen betrokken professionals is een zeer snelle aanmelding bij de opleiding Gespecialiseerd pedagogisch medewerker (niveau 4) gerealiseerd. Zij is nu niet meer afhankelijk van een uitkering en wordt opgeleid voor een kansrijk beroep.

Tot slot is er een fors aantal uren ingezet om vanuit privacy perspectief op een correcte manier gegevens te delen. Via een DPIA is er voor gezorgd dat het delen van gegevens voor managementinformatie vanuit verschillende systemen AVG-technisch mag. Dit leidt tot een betere sturing op de resultaten en voortgang. Daarnaast kan deze DPIA als leidraad dienen voor het mogelijk maken van gegevensdeling met teams uit andere gemeenten.

4.7 Communicatie en naamsbekendheid startWijzer

De naamsbekendheid van startWijzer blijft elk schooljaar een onderwerp wat onze aandacht heeft. We zorgen er voor dat in de communicatie met onze doelgroep en partners het duidelijk wordt wie wij zijn en waar we voor staan. Daarnaast zijn wij online aanwezig op LinkedIn en hebben we een eigen website. De startWijzer pagina op LinkedIn heeft +- 400 volgers. Dit blijft groeien door de berichten die we plaatsen op het platform en door relevant nieuws te delen.

Voor het schooljaar 2023-2024 wordt het belangrijk dat de naamswijziging naar Doorstroompunt onder de aandacht wordt gebracht. De uitbreiding van de doelgroep hoort hier bij.

4.8 Regionale studiedag

Op 2 november 2023 heeft de jaarlijkse regionale studiedag plaatsgevonden in de Spitkeet in Harkema.

Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel hebben samen met Brainfuel, Penstreken en JGM serious eXperiences het programma verzorgd. We hebben de wetswijziging van school naar duurzaam werk en de daarmee gemoeide naamsverandering gepresenteerd. Bij uitstek een goed moment om dit onder de aandacht te brengen gezien de grote opkomst. In de middag kregen we aan de hand van een rondleiding uitleg over hoe men hier vroeger woonde. De verhalen over hoe de kinderen hier opgroeide waren nog lang onderwerp van gesprek.
Deze studiedag stond in het teken van successen vieren, eigen regie en aanspreken & afspraken. Hier werd door middel van workshops van bovenstaande drie partijen invulling aan gegeven. Daarnaast was deze dag ook een goed moment om bij te praten over het werk. De medewerkers hebben afgesproken elkaar vaker op te zoeken.

4.9 Regionale koers (leerplicht en Doorstroompunt) + kwaliteit startWijzer

De 7 regiogemeentes hebben in de samenwerkingsovereenkomst (2019) afgesproken dat er een regionaal leerplicht beleid met lokale accenten zou komen waarin een doorgaande begeleidingslijn van jeugdigen in de leeftijd van 5-23 jaar uitgangspunt is. Immers, de jeugdigen houden zich niet aan de gemeentegrenzen en volgen vaak onderwijs buiten de woongemeente of zitten bij klasgenoten uit andere gemeenten in de klas. Als we als startWijzer vanuit verschillende gemeenten in gelijke gevallen verschillend handelen, is dat niet uit te leggen. Noch aan de leerlingen, noch aan het onderwijs. Juist daarom hebben we een uniforme werkwijze waarin de vraag van de jeugdige centraal staat afgesproken.

In het kader van die uniforme werkwijze in de regio is de instructie leerplicht geschreven en zijn de werkprocessen op papier gezet. Deze zijn beide in januari 2019 gepubliceerd.
Maatschappelijke ontwikkelingen, veranderde wet- en regelgeving en de aangepaste Methodische Aanpak Schoolverzuim maken dat de instructie en de werkprocessen terugkerend onderwerp van gesprek zijn tijdens het regionaal leerplichtoverleg en regionaal beleidsoverleg. Conclusie is dat zowel de instructie als de daaruit voortvloeiende werkprocessen en het regionale leerplichtbeleid doorlopend om aanpassing vragen.
We hebben in de regio geconstateerd dat het ons aan tijd ontbreekt om beleidsmatig adequaat op alle ontwikkelingen in te spelen voor met name het regionale leerplichtbeleid. Dat is dan ook de aanleiding geweest om met elkaar op zoek te gaan naar een oplossing. Vanaf 01-01-2024 zal er een regionale leerplichtcoördinator aangesteld worden. Deze coördinator krijgt de taak en de opdracht om de samenwerking en uniforme werkwijze binnen de regio op gebied van leerplicht te stimuleren. Tevens heeft de coördinator de opdracht om zorg te dragen voor het regionale leerplichtbeleid en deze op de juiste plekken te agenderen. We verwachten hiermee de samenwerking te versterken.

Inmiddels hebben we conform de samenwerkingsovereenkomst georganiseerd dat alle leerplichtambtenaren en consulenten leerplicht & rmc toezichthouder zijn op de Leerplichtwet voor het gehele grondgebied van onze regio. We hebben echter nog geen regionale handhavers (boa's). In het vorige jaarverslag schreven we dat ons streven is om in 2023 de handhavers voor de regio te laten beëdigen. Hiervoor is uitbreiding van de samenwerkingsovereenkomst nodig en akkoord van de korpschef van de politie. Met het organiseren van

regionale handhaving op de Leerplichtwet kunnen we in de toekomst kosten besparen, kwaliteit verhogen en zorgen dat we te allen tijde op het gehele grondgebied kunnen en mogen handhaven. Regionale handhaving bevordert ook het zo uniform mogelijk werken binnen de regio, in dit geval op gebied van handhaving.
Het voorstel om met regionale BOA's te gaan werken klonk eenvoudig en relatief simpel. Gaandeweg het schooljaar hebben we ontdekt dat we dit iets te rooskleuring hadden ingeschat. Het is best een complex verhaal en vraagt om afstemming met diverse afdelingen binnen de 7 gemeenten. Dat afstemming binnen diverse afdelingen binnen 1 gemeente soms veel tijd vraagt is een gegeven. Dat vraagt afstemming binnen 7 gemeenten dan ook. Op het moment van schrijven van dit jaarverslag wordt er gelijktijdig door de jurist geschreven aan een collegevoorstel 'regionale BOA'. Het plan is dat gelijktijdig met het op route brengen van de vaststelling van dit jaarverslag er ook een voorstel regionale BOA op route gaat. Bij het lezen van dit verslag kunt u als lezer vast beoordelen of dit daadwerkelijk is gelukt.
Regionale leerplichtcoördinator, voorstel regionale BOA, dat zijn mooie successen en mijlpalen in het verder vormgeven van onze regionale samenwerking. Een andere mooie ontwikkeling die we het afgelopen schooljaar hebben weten te realiseren is de volgende:

De gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel hebben afscheid genomen van hun eigen leerplicht applicatie en zijn aangesloten binnen de applicatie van centrumgemeente Smallingerland. Een implementatie van systemen vraagt altijd de nodige tijd en inzet. We zijn dan ook trots op alle betrokkenen dat zij een succesvolle implementatie hebben weten te bewerkstelligen. Hoe fijn is het dat we daar in het schooljaar 2023-2024 de vruchten van kunnen plukken. Een klein uitstapje naar dit schooljaar durven we hier dan ook wel te maken. We merken dat het samenwerken tussen de leerplichtambtenaar van de gemeente en de consulenten bij het Doorstroompunt eenvoudiger is geworden door het gebruiken van dezelfde applicatie. Hiermee hoeven jongeren niet twee keer hun verhaal te doen en kunnen we vanuit het Doorstroompunt verder gaan, daar waar de leerplichtambtenaar is gestopt.

4.10 Dashboard

Het dashboard is in het schooljaar 2022-2023 in gebruik genomen. De Doorstroomcoaches geven aan dat het goed werkt. Zij kunnen nu maandelijks terug zien hoe groot hun caseload is, van welke gemeenten en/ of scholen hun jongeren afkomstig zijn en wat de status is van de trajecten met deze jongeren. Dit wordt met name gebruikt om de werkdruk inzichtelijk te krijgen en zo nodig de caseload te verdelen. Het komende jaar bekijken we op welke manier we het dashboard nog meer kunnen inzetten.

4.11 Nieuwkomers en de ISK

Het afgelopen schooljaren hebben we al gezien dat er meer nieuwkomers in onze regio zijn komen wonen. Dit zijn aan de ene kant de Oekraïners die gevlucht zijn voor de oorlog in hun land en aan de andere kant ook de nieuwkomers die hier zijn gekomen vanuit de crisis noodopvang ten behoeve van Ter Apel en de doorstroom vanuit Ter Apel, richting of vanuit de 2 azc's in de regio.
Al deze nieuwkomers zonder startkwalificatie en onder de 18 jaar hebben recht op onderwijs. Dat vraagt iets van de taalscholen in de regio en de isk (internationale schakelklas). Voor de isk blijven we te maken houden met een wachtlijst. Gelukkig is er wel doorstroom binnen die wachtlijst. Er worden volop gesprekken gevoerd tussen het onderwijs en de gemeenten in onze regio om een oplossing te vinden voor dit probleem. Hoe zorgen we voor voldoende huisvesting, capaciteit en kwaliteit om ook deze jeugdigen te laten profiteren van hun recht op onderwijs? We kunnen trots zijn dat de schoolbesturen en gemeente Heerenveen bij aanvang van het schooljaar 2023-2024 een isk hebben weten te realiseren in de gemeente Heerenveen. Bij het schrijven van dit jaarverslag weten we ook dat die school snel vol zat en we nog steeds te maken hebben met wachtlijsten. We blijven zoeken met elkaar naar oplossingen.

Daarnaast brengt een toename aan nieuwkomers ook een toename aan verzuimmeldingen bij leerplicht en het Doorstroompunt met zich mee. De toenemende werkdruk bij zowel leerplicht als het Doorstroompunt is een punt van aandacht/zorg.

4.12 Gezamenlijke ambities

De samenwerkingsverbanden po en vo in onze regio, samen met het mbo en de gemeenten hebben in het schooljaar 2022-2023 een regionaal actieplan opgesteld. Vanuit startWijzer/ leerplicht en Doorstroompunt staan daar o.a. de thuiszitterstafel, het regionale programma en de VVA in. We zien dit actieplan als een mooi uitgangspunt om als onderwijs en gemeenten nog beter met elkaar samen te werken.

4.13 Verwijsindex

Er is al lange tijd onduidelijkheid over de toekomst van de verwijsindex. Staatssecretaris Maarten van Ooijen (VWS) heeft in september 2022 via een motie aangegeven de verwijsindex als wettelijke verplichting uit de jeugdwet te willen schrappen.
Op moment van schrijven is dit de actuele stand van zaken:

Achter de schermen wordt landelijk hard gewerkt aan het 'hoe' uitvoeren van deze motie, de discussie over de wettelijke grondslag en of er een alternatief mogelijk is. De verwachting is dat het in ieder geval nog drie jaar gaat duren voordat er uitsluitsel is en/of de verwijsindex definitief uit de wet wordt verwijderd. Zolang de verwijsindex in de Jeugdwet is opgenomen, blijft deze onverminderd van kracht. Dit betekent dat professionals betrokken bij kinderen en jeugdigen gebruik moeten blijven maken van de verwijsindex. Dit betekent ook dat gemeenten het gebruik van de verwijsindex bevorderen, toezien op het correcte gebruik ervan en erop toezien dat partijen contact met elkaar contact opnemen naar aanleiding van een match in de verwijsindex.Vanuit startWijzer blijven we dan ook onze actieve betrokkenheid bij de jeugdigen in de verwijsindex signaleren.

4.14 Wetsvoorstel van School naar Duurzaam Werk: gevolgen voor gemeenten, mbo en Doorstroompunt

Er staan nog steeds te veel jongeren aan de kant in onze samenleving. Zeker jongeren zonder startkwalificatie zijn kwetsbaar, maar ook veel jongeren met een Entree- of mbo-2 diploma hebben een jaar na diplomering geen werk. In totaal hebben 187.000 jongeren tot 27 jaar in Nederland geen werk.
De wet Van School naar Duurzaam Werk moet daar verandering in brengen. In dit wetsvoorstel is opgenomen dat gemeenten, mbo en het Doorstroompunt meer taken krijgen en meer moeten samenwerken. Het gaat om vier samenhangende maatregelen:

1. Mbo-instellingen geven studenten die dit nodig hebben extra loopbaanbegeleiding bij de overstap naar vervolgonderwijs of de arbeidsmarkt. Het gaat om doorlopende loopbaanbegeleiding tot een jaar na diplomeren. Dit is verplicht voor Entree- en mbo-2 studenten, maar mag ook aan mbo-3 en -4 studenten aangeboden worden.

2. De leeftijd van de jongeren zonder startkwalificatie waarop het Doorstroompunt zich richt wordt verhoogd van 23 naar 27 jaar. Het onderscheid tussen VSV'ers en JIKP'ers (Jongeren in een Kwetsbare Positie) vervalt. Voortaan richt het Doorstroompunt zich simpelweg op alle jongeren zonder startkwalificatie tot 27 jaar, afkomstig van alle typen onderwijs.

3. Gemeenten krijgen een rol bij het ondersteunen van jongeren naar werk die zelfstandig of met ondersteuning van school of het Doorstroompunt hun weg op de arbeidsmarkt niet kunnen vinden. De ondersteuning van jongeren om de overgang naar werk te maken kan al starten tijdens de schooltijd en het is aan gemeenten om in afstemming met scholen te bepalen hoe die ondersteuning eruitziet.

4. De basis voor de samenwerking wordt met dit voorstel verstevigd door de benodigde gegevensuitwisseling tussen scholen, het Doorstroompunt en gemeenten te regelen. Onderwijs, Doorstroompunt en gemeenten formuleren een gezamenlijke opgave, waarbij de taken helder en in onderlinge samenhang zijn gedefinieerd, met ruimte om gedurende langere tijd samen op te trekken en maatwerk te bieden. Onderwijs, Doorstroompunt en gemeenten worden verplicht samen te werken in de totstandkoming en uitvoering van het regionaal programma vsv, waarbij de centrumgemeente van de arbeidsmarktregio (Leeuwarden) dit regionale programma ook moet ondertekenen. Dit betekent dat het regionale programma vsv uitgebreider wordt, met een grotere impact op de werkzaamheden van het Doorstroompunt.

Met de uitbreiding van taken voor de verschillende partijen worden er ook meer middelen beschikbaar gesteld. Tegelijkertijd vindt er een herijking van de verdeling van deze middelen plaats, waarbij meer dan voorheen is gekeken naar het risico op voortijdig schoolverlaten dan naar het werkelijke aantal vsv'ers. Daarmee worden middelen meer ingezet naar rato van de specifieke opgave van een regio.

In de loop van 2024 wordt meer bekend over de definitieve bedragen die de verschillende partijen ontvangen. Ook de definitieve vsv-regeling 2025-2028 moet nog vastgesteld worden. De beoogde inwerkingtreding van het wetsvoorstel is augustus 2025. Daarom is het Doorstroompunt nu al bezig met de voorbereidingen voor het nieuwe regionale programma vsv, door andere partijen te informeren en gezamenlijk aan de slag te gaan met
(concept-)projectplannen.

Leerplicht

5.1 Leerlingenaantallen

In het schooljaar 2022-2023 telde regio De Friese Wouden in totaal 38.496 leer- en kwalificatie plichtige jongeren van 5 tot 18 jaar. In de onderstaande tabel vindt u de verdeling per onderwijstype.
Tussen de haakjes staat het verschil in aantal jongeren ten opzichte van het voorgaande schooljaar weergegeven. Het totale leerlingenaantal in de regio is gestegen met 2.383 leerlingen.

	Primair onderwijs Leerplicht leerlingen op 1 april 2021		**Voorgezet onderwijs Leerplicht leerlingen op 1 april 2021**			**Totaal**
	Regulier (inclusief sbo)	Speciaal onderwijs	Regulier	Voortgezet speciaal onderwijs	Mbo tot 18 jaar	
Achtkarspelen	2348 (-97)	81 (+1)	1713 (+22)	90 (+6)	347 (-50)	**4579**
Heerenveen	4190 (+73)	53 (+9)	2933 (+32)	87 (+2)	553 (+30)	**7816**
Oosterlingwerf	1941 (-25)	45 (+2)	1363 (+55)	52 (-3)	251 (-26)	**3652**
Opsterland	2362 (-632)*	60 (-15)	1711 (+2)	70 (-11)	363 (-20)	**4566**
Smallingerland	4536 (+560)*	157 (+30)	3226 (+79)	224 (+26)	908 (-68)	**9051**
Tytsjerksteradiel	2686 (-39)	61 (+4)	1889 (-8)	76 (-1)	356 (-15)	**5068**
Weststelingwerf	2036 (+9)	26 (+4)	1334 (-12)	40 (-6)	328 (+13)	**3764**
Regio totaal	**20.099**	**483**	**14.169**	**639**	**3106**	**38.496**

* De gemeenten Opsterland en Smallingerland laten een zeer grote daling resp. stijging zien in het regulier primair onderwijs. Die zijn dusdanig groot, dat hier vermoedelijk een administratieve fout in zit. Ondanks intensief contact met DUO om dit te verklaren, is de oorzaak hiervoor niet gevonden. Het streven is om dit in het volgende jaarverslag te corrigeren.

5.2 Leerplicht

De zeven gemeenten in regio De Friese Wouden hebben een samenwerkingsovereenkomst voor leerplicht. Leerplichtambtenaren voor zowel het primair als het voortgezet onderwijs zijn in dienst van een van de zeven gemeenten. Zij hebben elk hun eigen teammanager binnen hun gemeente. Vanuit de samenwerkingsovereenkomst werken alle leerplichtambtenaren in regio De Friese Wouden onder de naam startWijzer. In de samenwerkingsovereenkomst is afgesproken dat er wordt gewerkt vanuit de afgesproken regionale werkprocessen en werkafspraken, met lokale accenten.

De mbo-leerplichtambtenaren zijn in dienst van de centrumgemeente Smallingerland. Zij vallen onder die teammanager en werken vanuit daar voor de gemeente(n) van de regio die hen is/zijn toegewezen.

In de Leerplichtwet spreken we van leerplicht voor jeugdigen vanaf het moment dat ze 5 jaar zijn geworden tot en met het schooljaar waarin ze 16 jaar worden. Daarna geldt de kwalificatieplicht voor jeugdigen van 16 t/m 18 jaar.

5.3 Vrijstellingen

Vrijstellingen kunnen worden afgegeven voor leerplichtige jeugdigen die niet in staat zijn om naar school te gaan. Zij worden dan vrijgesteld van de Leerplichtwet. Binnen deze wet maken we een onderscheidt tussen twee vormen van vrijstellingen namelijk, vrijstelling van de inschrijvingsplicht en vrijstelling van geregeld schoolbezoek.

Vrijstellingen van de inschrijvingsplicht

In bepaalde gevallen kunnen de ouders van de schooldirecteur toestemming krijgen om hun kind niet naar school te laten gaan. Voorbeelden zijn: ziekte, religieuze feestdagen, verhuizing, bruiloft, noodzaak van het specifieke beroep van een van de ouders of gewichtige omstandigheden. Regionale cijfers hierover zijn niet bekend. Als er in deze situatie verlof wordt aangevraagd voor minder dan 10 dagen, dan is de directeur van de school bevoegd dit verlof al dan niet toe te kennen. Scholen hoeven dit niet met de leerplichtambtenaar te delen en om die reden zijn hier geen cijfers van.
Als een leerling op basis van gewichtige omstandigheden langer dan 10 dagen vrijgesteld dient te worden, dan moet een verzoek worden ingediend bij de leerplichtambtenaar. Deze vrijstelling is afgelopen schooljaar 7 keer afgegeven.

Leerplichtwet	Welke vorm?
art. 3a Leerplichtwet	betreft vervangende leerplicht voor een jeugdige ouder dan 14 jaar in geval de jeugdige niet in staat is om volledig dagonderwijs te volgen (vo)
art. 3b Leerplichtwet	betreft vervangende leerplicht in het laatste schooljaar
art. 5 Leerplichtwet	vrijstelling vanwege: a. lichamelijke of psychisch beperkingen b. overwegende bedenkingen tegen de richting van nabijgelegen scholen c. een schoolinschrijving in het buitenland
Art. 5A Leerplichtwet	Vrijstelling vanwege een trekkend bestaan (bijvoorbeeld kermisexploitant of circusmedewerker)
art. 15 Leerplichtwet	vrijstelling van de kwalificatieplicht wegens het volgen van onderwijs op een andere wijze (mbo)

Vrijstelling van geregeld schoolbezoek

In bepaalde gevallen kunnen de ouders van de schooldirecteur toestemming krijgen om hun kind niet naar school te laten gaan. Voorbeelden zijn: ziekte, religieuze feestdagen, verhuizing, bruiloft, noodzaak van het specifieke beroep van een van de ouders of gewichtige omstandigheden. Regionale cijfers hierover zijn niet bekend. Als er in deze situatie verlof wordt aangevraagd voor minder dan 10 dagen, dan is de directeur van de school bevoegd dit verlof al dan niet toe te kennen. Scholen hoeven dit niet met de leerplichtambtenaar te delen en om die reden zijn hier geen cijfers van.
Als een leerling op basis van gewichtige omstandigheden langer dan 10 dagen vrijgesteld dient te worden, dan moet een verzoek worden ingediend bij de leerplichtambtenaar. Deze vrijstelling is afgelopen schooljaar 7 keer afgegeven.

Leerplichtwet	Type instelling
Art. 11g Leerplichtwet	betreft vrijstelling wegens gewichtige omstandigheden (langer dan 10 dagen)

Permanente vrijstellingen van de inschrijvingsplicht

Indien een door de gemeente onafhankelijk verklaard deskundige, meestal een arts, verklaart dat een jeugdige nooit in staat zal zijn een school te bezoeken, kan in uitzonderlijke gevallen een permanente vrijstelling op basis van art. 5 sub a LPW worden afgegeven. In onze regio hadden we dit schooljaar 37 jeugdigen met een permanente vrijstelling, waarvan er 6 gedurende dit schooljaar is afgegeven. Jeugdigen die in aanmerking komen voor een permanente vrijstelling, kunnen jeugdigen zijn die nooit naar school kunnen i.v.m. een zware lichamelijke of verstandelijke beperking.

5.4 Schoolverzuim

Van relatief verzuim is sprake als een op een school ingeschreven leer- of kwalificatieplichtige leerling ongeoorloofd afwezig is. We kennen de volgende soorten relatief verzuim:

Wettelijk/relatief verzuim

Scholen zijn wettelijk verplicht om verzuim te melden aan de leerplichtambtenaar bij een ongeoorloofde afwezigheid van 16 uur of meer in een periode van 4 weken.
In totaal kwamen er in 2022-2023 in onze regio 1786 meldingen van wettelijk verzuim binnen. Afgezet tegen het totaal aantal leerlingen is dit ongeveer 4,7%. Dit is hoger dan het verzuimpercentage over schooljaar 2021-2022 (4,1%) en schooljaar 2020-2021 (1,8%). Het schooljaar 2020-2021 was tijdens Corona. Toen werd er minder verzuim gemeld. 2018-2019 in onze regio 945 meldingen van wettelijk verzuim. Afgezet tegen het totaal aantal leerlingen is dit ongeveer 2,4%. In 2017-2018 was dit percentage 2,1%.

Luxe verzuim

Er is sprake van luxe verzuim als een leerplichtige jeugdige, zonder vrijstelling/toestemming, buiten de schoolvakantie (met ouders) op vakantie gaat. Scholen en instellingen zijn verplicht dit te melden bij de leerplichtambtenaar via het verzuimregister. We hebben het afgelopen schooljaar 36 meldingen van luxe verzuim ontvangen. Waar er in schooljaar 2021-2022 nog 23 meldingen waren, zijn er dus afgelopen schooljaar 13 meer meldingen van luxe verzuim gedaan.

Overig verzuim

Een leerplichtige jeugdige die minder dan de wettelijke termijn van 16 uur in 4 weken verzuimt, maar bijvoorbeeld met regelmaat te laat komt / lesuren of dagdelen mist, zien we graag vanuit het oogpunt van preventie gemeld bij de leerplichtambtenaar. De verantwoordelijkheid voor aanpak van dit verzuim ligt in eerste instantie in bij de school. De leerplichtambtenaar kan de ouder(s)/verzorger(s) en de jeugdige preventief oproepen om de reden van het verzuim te onderzoeken en waar nodig ze te wijzen op de mogelijke consequenties van verzuim.
Verzuim is vaak een symptoom van onderliggende problemen van jeugdigen. Het kan hierbij om problemen bij de leerling zelf gaan, problemen met/binnen de school, problemen binnen het gezin, etc. De leerplichtambtenaar probeert de oorzaak van het verzuim via gesprekstechnieken te achterhalen en helpt ouders en de jeugdige om hulp in te schakelen waar nodig of de broodnodige gesprekken met school en hulpverlening te voeren. We hebben het afgelopen jaar in totaal 1182 meldingen overig verzuim ontvangen, daarmee zitten we een stuk hoger dan voorgaande jaren. In schooljaar 2021-2022 werden er 795 overig verzuimmeldingen gedaan.

5.5 Thuiszitters

Het begrip thuiszitters is een ruim begrip waarbij we denken aan jeugdigen die eigenlijk naar school zouden moeten gaan, maar thuis zitten.
In de Leerplichtwet en in dit verslag gaat het echter alleen om de jeugdigen die ongeoorloofd (dus zonder geldige reden) langer dan 4 weken aaneengesloten thuis zijn (langdurig relatief verzuimers) én leerplichtige jeugdigen zonder schoolinschrijving (absoluut verzuimers).

Langdurig relatief verzuim

Een langdurig relatief verzuimer is een leer- of kwalificatieplichtige jeugdige tussen de 5 en 18 jaar, die zonder geldige reden meer dan 4 weken verzuimt. Het gaat dus om jeugdigen die niet over een vrijstelling van de inschrijfplicht (op grond van artikel 5, 5a of 15 LPW) beschikken en ook niet zijn vrijgesteld van geregeld schoolbezoek (op grond van art. 11 LPW).
In 2022-2023 zijn in onze regio 78 leerlingen geregistreerd als ‘langdurig relatief verzuimer’. Voor 64 van hen is gedurende het schooljaar een passende oplossing gevonden. Aan het einde van het schooljaar staan er nog 14 leerlingen geregistreerd als ‘langdurig relatief verzuimer’. In schooljaar 2021-2022 stonden er aan het einde van het schooljaar 12 leerlingen geregistreerd als ‘langdurig relatief verzuimer’.
Jeugdigen die een passende oplossing hebben gevonden zijn bijvoorbeeld teruggegaan naar school (eventueel met extra ondersteuning of een aangepast programma), naar een andere school gegaan of ze hebben een vrijstelling gekregen. Om voor deze jeugdigen een passende oplossing te vinden, werkt de leerplichtambtenaar intensief samen met het onderwijs, de ouders, het samenwerkingsverband Passend Onderwijs, het gebiedsteam en andere betrokkenen.

Absoluut verzuim

Van absoluut verzuim is sprake als een leer- of kwalificatieplichtige jeugdige tussen 5 en 18 jaar niet is ingeschreven op een school en ook niet vrijgesteld is van de inschrijvingsplicht.
Potentieel absoluut verzuim kan worden afgeleid uit de vergelijking van de Basisregistratie personen (BRP) met het Register OnderwijsDeelnemers (ROD): hieruit komt naar voren welke leer- en kwalificatieplichtige jeugdigen niet op een school zijn ingeschreven. Als een leerplichtige jeugdige geen schoolinschrijving heeft, starten we vanuit leerplicht een onderzoek naar absoluut verzuim. De meeste jeugdigen blijken tijdens dat onderzoek wel naar school te gaan, maar soms is de administratie van de nieuwe school wat later, of is er een fout ingeslopen bij de inschrijving waardoor die niet wordt doorgevoerd. Als er daadwerkelijk sprake is van absoluut verzuim dan kan de duur van het verzuim sterk uiteenlopen van enkele dagen tot maanden.
Met ingang van het schooljaar 2020-2021 hebben we in de zeven gemeenten afgesproken alleen de jeugdigen als absoluut verzuim te registreren als er na onderzoek is gebleken dat er ook daadwerkelijk sprake was van absoluut verzuim en dus feitelijk de wet is overtreden. In het verleden werden er ook jeugdigen geregistreerd als absoluut verzuimer omdat er bijvoorbeeld niet op de brief werd gereageerd en er een onderzoek gestart werd. Dat is vanuit het werkproces van de leerplichtambtenaar gezien niet raar, maar wel feitelijk onjuist. Daarbij was het soms lastig te verklaren waarom de cijfers tussen de gemeenten onderling zo verschilden. Vandaar de regionale afspraak: absoluut verzuim registreren we alleen als er daadwerkelijk sprake is van absoluut verzuim.

In het schooljaar 2022-2023 zijn in onze regio 87 jeugdigen geregistreerd als absoluut verzuimer. Voor 69 leerlingen is er gedurende het schooljaar een passende oplossing gevonden voor deze leerlingen. Ze zijn bijvoorbeeld weer naar (een andere) school gegaan of ze kwamen in aanmerking voor een vrijstelling. Aan het einde van het schooljaar staan er nog 18 leerlingen geregistreerd als ‘absoluut verzuimer’. Ook in het nieuwe schooljaar proberen we samen met deze leerlingen een passende oplossing te vinden.

We maken ons zorgen over thuiszittende jeugdigen

startWijzer maakt zich veel zorgen over alle jeugdigen die om wat voor reden dan ook voor langere tijd thuis komen te zitten. We streven ernaar om deze volledige groep zo goed mogelijk in kaart te krijgen en het verzuim te voorkomen of te beperken. Echter, daar waar het niet om de langdurig relatief verzuimers en de absoluut verzuimers gaat, hebben wij geen grondslag om die gegevens te ontvangen. Jongeren die geoorloofd thuis zitten, hebben wij dus niet goed in beeld.
Om u een inschatting te geven van de grootte van de gehele groep thuiszitters hebben we daarom het samenwerkingsverband primair onderwijs en voortgezet onderwijs voor onze regio gevraagd hoeveel jeugdigen er naar schatting, buiten onze eigen doelgroep, ook (gedeeltelijk of volledig) thuis zitten.

Het samenwerkingsverband passend onderwijs Friesland (primair onderwijs) geeft aan dat er in juni 2023 provinciaal:

- 100 formele thuiszitters waren op teldatum van de inspectie, waarvan 10 korter dan 3 maanden. (In onze leerplichttelling zijn dat de langdurig relatief verzuimers)
- 22 leerlingen geen thuiszitter meer waren op teldatum van de inspectie.
- In totaal 404 leerlingen op enig moment in het schooljaar op de risicolijst hebben gestaan.

Het samenwerkingsverband passend onderwijs Friesland deelt de oorzaak van thuiszitten in 4 categorieën in:

1. Leerlingen waarbij het systeem een risico/belemmering vormt
2. Leerlingen waarbij bepaalde kind-kenmerken (bijvoorbeeld angststoornissen) een risico/ belemmering is
3. Leerlingen die in trajecten zitten waarbij er een onvoldoende optimale samenwerking is tussen zorg en onderwijs.
4. Leerlingen waarbij een passend onderwijsaanbod ontbreekt.

Hoeveel van de formele thuiszitters binnen onze regio wonen is slechts bij benadering te zeggen. Op basis van het percentage jeugdigen in onze regio - ongeveer 40% van alle jeugdigen in Friesland woont in onze regio – schatten we dat eveneens 40% van de thuiszittende leerlingen in onze regio woont.

Het samenwerkingsverband Zuid Oost (voortgezet onderwijs) geeft aan dat zij in schooljaar 2022-2023 15 formele thuiszitters (onze langdurig relatief verzuimers) in beeld hadden voor hun regio. Dat houdt in dat het gaat om onze regio + leerlingen vanuit De Fryske Marren die naar school gaan bij OSG Sevenwolden en Bornego.

Het totaal aantal thuiszittende leerlingen was dit schooljaar bij hen 84. Deze groep leerlingen zijn jeugdigen met een schoolinschrijving die om geoorloofde redenen niet op school zijn en door het onderwijs bij het samenwerkingsverband zijn gemeld met het verzoek voor betrokkenheid vanuit het samenwerkingsverband. Voor alle duidelijkheid, ook dit getal zal niet de gehele groep omvatten, omdat de samenwerkingsverbanden afhankelijk zijn van de meldingen vanuit het onderwijs.

In het schooljaar 2021-2022 is er een nieuw provinciaal thuiszittersprotocol vastgesteld, waarin ook de jeugdigen die geoorloofd afwezig zijn een plek hebben gekregen. Verder is ook opgenomen dat het vergelijken van cijfers vertaald wordt naar beleid. Het is nu aan de regionale thuiszitterstafel om regionaal uitvoering te geven aan dit provinciale protocol. In het schooljaar 2022-2023 zijn hier kleine stappen in gezet. Ons streven is om hier in 2023-2024 de laatste stap in te zetten, om daadwerkelijk de analyse te maken van de problematiek van thuiszittende leerlingen en dat te vertalen naar beleid.

5.6 Handhaving en preventie

Naast dat leerplichtambtenaren gebruik maken van verschillende gesprekstechnieken en jeugdigen en hun ouders coachend begeleiden, hebben ze ook de mogelijkheid om handhavend op te (laten) treden. Het handhavend optreden is een van de middelen om verzuim te doen stoppen en een discretionaire bevoegdheid van de buitengewoon opsporingsambtenaar (BOA, domein III-onderwijs). Daar waar de leerplichtambtenaar zelf BOA is kan hij/zij dus zelf handhavend optreden. In andere gevallen moet de leerplichtambtenaar dit overdragen aan een collega met BOA bevoegdheid.
In veel gevallen is het niet nodig om handhavend op te treden en is het feit alleen dat het mogelijk is, vaak al voldoende om de jeugdige (en de ouders) te motiveren vrijwillig het probleem aan te pakken.
Leerplichtambtenaren werken vanuit de MAS (Methodische Aanpak Schoolverzuim) en houden dat als leidraad aan. Leerplicht casuïstiek vraagt altijd om maatwerk en dat maakt dat er in situaties soms wordt afgeweken. De leerplichtambtenaren doen dat dan weloverwogen.

Bij het handhavend optreden onderscheiden we de volgende opties:

De waarschuwing

Een van de middelen om voortzetting van ongeoorloofd verzuim te voorkomen, is het houden van een waarschuwingsgesprek en/of het versturen van een waarschuwingsbrief. De jeugdigen en/of de ouders van de jeugdigen worden op de hoogte gesteld van de mogelijke gevolgen van het verzuim.

Halt-straf

Bij licht spijbelgedrag of te laat komen bestaat de mogelijkheid om een HALT afdoening op te maken. HALT biedt oplossingen bij het terugdringen van jeugdcriminaliteit om zo een bijdrage te leveren aan een veilige en leefbare samenleving. HALT maakt jeugdigen die een lichte misstap (kunnen) begaan bewust van de gevolgen van hun gedrag en stimuleert ze om die keuzes te maken die nodig zijn voor deelname aan de samenleving. Dit doen ze samen met ouders, docenten en andere professionals die een grote invloed hebben op de jeugdigen. Een verwijzing naar de alternatieve straf, de HALT afdoening, leidt in eerste instantie niet tot strafvervolging. Wanneer de jeugdige de opgelegde straf positief afrondt, wordt de overtreding geseponeerd.
Het afgelopen schooljaar zijn er in De Friese Wouden 24 verwijzingen naar bureau HALT gedaan. In schooljaar 2021-2022 werden er 17 verwijzingen gedaan naar bureau HALT.

Proces-verbaal

Bij overtreding van de Leerplichtwet is het ten slotte mogelijk proces-verbaal tegen de overtreder op te maken. In praktijk betekent dit niet dat bij de eerste de beste overtreding tegen een leerling of ouders proces-verbaal wordt opgemaakt.
In de meeste situaties vindt eerst een gesprek met leerling en ouders plaats, waarin de reden van de overtreding wordt besproken. Waar sprake is van moedwillig schoolverzuim, of er blijkt nalatigheid van de verantwoordelijkheid van de ouders, volgt eerst een officiële waarschuwing. Pas bij recidive wordt proces-verbaal opgemaakt en dan eigenlijk alleen als er in het vrijwillig kader geen oplossingen te vinden zijn. Het opmaken van proces-verbaal is evenals alle handhaving een discretionaire bevoegdheid van de buitengewoon opsporingsambtenaar (BOA). Dit houdt in dat de buitengewoon opsporingsambtenaar zelf bepaalt of en wanneer een proces-verbaal wordt opgemaakt.

Het afgelopen schooljaar zijn er in De Friese Wouden 32 processen-verbaal opgesteld. In schooljaar 2021-2022 werden er 18 opgesteld.

Justitieel Casus Overleg (JCO) leerplichtzaken

Elke handhaver heeft (mits BOA) afstemming over het handhaven middels het justitieel casus overleg.
In dit overleg is er contact met het Openbaar Ministerie, de Raad voor de Kinderbescherming, de jeugdreclassering van het Regiecentrum Bescherming en veiligheid.
Omdat dit afstemming is binnen het strafrecht is ook dit een overleg waarvoor BOA bevoegdheid nodig is. Als een BOA overweegt om over te gaan tot handhaven dan stemt hij/zij dat eerst af via het Justitieel Casus Overleg. De casus wordt dan voorgelegd en er wordt onderzocht of het opmaken van een proces-verbaal wenselijk en helpend is.

Dit doen we om seponeren door het OM na het opmaken van een proces-verbaal te voorkomen. Het heeft pedagogisch weinig zin om te dreigen met een proces-verbaal en daarna over te gaan tot het opmaken van het proces-verbaal, als deze vervolgens wordt geseponeerd. Ook het proces na het indienen van het proces-verbaal wordt middels het JCO gemonitord. Er zit vaak een lange tijd tussen het indienen van het proces-verbaal en de uiteindelijke rechtszitting. Het is belangrijk om in die tussenperiode in verbinding te blijven staan met de jeugdigen en betrokkenen.

5.7 Maatschappelijke zorgtaak – preventie

StartWijzer wordt vaak benaderd om preventief mee te denken, te adviseren in casuïstiek, we worden door ouders of het onderwijs betrokken bij geoorloofd verzuim om kennis te delen of gevraagd te adviseren bij verzoeken tot verlof. Ook adviseren we de medewerkers van gebieds- en wijkteams. Zeker daar waar de leerplichtambtenaar onderdeel is van het gebiedsteam of op dezelfde locatie werkt, vinden we hier zeer korte lijntjes.
Consulenten leerplicht en rmc nemen vaak deel aan de zorgteams van het onderwijs (ZAT/BOZ), en zijn betrokken bij diverse multi-disciplinaire overleggen (MDO's). We denken mee over aangepaste trajecten om thuiszitters te voorkomen, adviseren bij maatwerktrajecten en hebben korte lijnen en intensieve samenwerking met GGD en gebieds- en wijkteams.

Door vroegtijdig informatie en kennis te delen, voorkomen we met regelmaat een melding. Dit is echter niet goed in getallen uit te drukken. Het wordt vaak anoniem behandeld en kan daardoor niet geregistreerd worden. Daarnaast is er bij een preventieve actie of advies geen sprake van een "vermoedelijk overtreding van de Leerplichtwet" en daarmee hebben we (nog) geen wettelijke grondslag om deze acties te registreren en te administreren. Wij zien dit echter als een belangrijke taak en zouden juist deze preventieve acties willen uitbreiden. Hoe eerder we betrokken kunnen zijn op welke manier dan ook, des te eerder hebben we zicht op de situatie en kunnen we onze kennis delen. Uiteindelijk is voorkomen beter dan genezen.

5.8 Verwijsindex, zorgmeldingen, melding huiselijk geweld.

Wederom hebben we in het schooljaar 2022-2023 er naar gestreefd om zoveel mogelijk uniform hierin te acteren; als we actief betrokken zijn geven we een signaal van betrokkenheid af in de Verwijsindex. Echter hanteren we als individuele medewerkers of gemeenten soms verschillende werkwijzen.

Wanneer een leerplichtambtenaar problemen op meerdere leefgebieden van een jeugdige signaleert en zich zorgen maakt, kan hij/zij hiervan een zorgmelding doen bij het gebiedsteam of, indien sprake van zorgen rondom huiselijk geweld en kindermishandeling, een melding bij het Regiecentrum Bescherming en Veiligheid. U vindt in de cijferbijlage hier hele lage aantallen terug. Dat komt omdat het veelal andere partijen (zoals het onderwijs) zijn die de melding doen, omdat zij dichter bij de jeugdige staan en meer signalen hebben. Onze medewerkers onderschrijven deze melding vaak wel, maar die vinden we niet terug in de cijfers.

Doorstroompunt-functie VSV en JIKP

De Doorstroompunt-functie voortijdig schoolverlaten is vastgelegd in wetgeving en omvat de volgende taken:

- een sluitende melding en registratie van alle jongeren tussen 18 en 23 jaar die niet op school zitten en nog geen startkwalificatie (minimaal mbo-2 of havo-diploma) behaald hebben;
- benaderen en zorgdragen voor begeleiding van jongeren die zijn uitgevallen, gericht op terugleiden naar school, naar werk of een combinatie daarvan;
- opstellen van een regionaal programma samen met scholen, instellingen en organisaties voor een periode van 4 jaar, met daarin maatregelen ter voorkoming en bestrijding van voortijdig schoolverlaten van jongeren tussen de 12 en 23 jaar;
- monitoren en indien nodig begeleiden van jongeren in een kwetsbare positie. De wettelijke definitie van jongeren in een kwetsbare positie luidt als volgt:
- jongere die jonger is dan 23 jaar, en

a. die instroomt in of doorstroomt naar een entreeopleiding; of
b. die doorstroomt naar een basisberoepsopleiding of die uitstroomt uit het onderwijs, en die afkomstig is uit:

1. het voortgezet speciaal onderwijs;
2. het praktijkonderwijs;
3. (een leerwerktraject binnen) de basisberoepsgerichte leerweg van het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs;
4. de entreeopleiding.

De belangrijkste doelstelling van het Doorstroompunt is ervoor zorgen dat jongeren een startkwalificatie behalen. In 2019 zijn echter ook JIKP’ers wettelijk vastgelegd als doelgroep voor het Doorstroompunt. Zij zijn niet altijd in staat zijn om een startkwalificatie te halen. Jongeren die van het vso-pro uitstromen zijn bovendien geen voortijdig schoolverlaters.

Wij benadrukken daarom dat de begeleiding naar arbeid of zorg een belangrijk onderdeel is van het werk van onze doorstroomcoaches. Het verhogen van de Doorstroompunt-leeftijdsgrens van 23 naar 27 jaar zorgt er voor dat we onze relatie met netwerkpartners binnen de domeinen arbeid en zorg moeten bestendigen.
Dit terwijl we altijd de focus houden op het behalen van een diploma op het meest passende niveau.

Dit zien wij namelijk als de belangrijkste voorwaarde voor een duurzame, kansrijke start op de arbeidsmarkt. Een startkwalificatie leidt namelijk tot een grotere kans op werk, een hoger inkomen en een lager beroep op sociale voorzieningen, zoals uitkeringen, schuldhulpverlening en jeugdzorg.
Tegelijk weten we dat het behalen van een startkwalificatie niet voor iedereen haalbaar is. Voor deze jongeren zetten we in op een traject richting arbeid, zorg of een combinatie daarvan. Uiteindelijk is immers het doel dat alle jongeren de best passende plek in de maatschappij vinden. Uit onderzoek blijkt dat de inzet van het Doorstroompunt zichzelf terugverdiend. Jongeren doen geen of minder lang beroep op een uitkering en/of zorg.

6.1 Preventie 18+

Waar mogelijk willen we natuurlijk schooluitval voorkomen. Daarom zetten we al enkele jaren in op het voeren van verzuimgesprekken 18+. Scholen moeten jeugdigen die niet meer onder de Leerplichtwet vallen en nog geen startkwalificatie hebben behaald na vier weken afwezigheid melden bij DUO, waarna deze door leerplicht of Doorstroompunt in behandeling wordt genomen. In de regio zijn echter afspraken gemaakt waardoor verzuim eerder gemeld kan worden. Scholen melden jeugdigen die zestien uur in vier weken verzuimen, maar eerder verzuim melden mag altijd.

Onze coaches gaan naar aanleiding van deze verzuimmeldingen het gesprek aan met de jongere. De jongeren (en eventueel de ouders) bespreken de oorzaken van het verzuim en gaan samen met de jongere op zoek naar oplossingen voor de problemen die zij ervaren. Wanneer nodig zetten onze coaches samen met de jongere de stap naar de juiste hulpverlening. De kennis die onze coaches hebben van het zorgaanbod binnen de gemeenten zorgt ervoor dat die stap snel gezet wordt en de oorzaken van het verzuim in een vroegtijdig stadium aangepakt worden.

In het schooljaar 2022-2023 kwamen er in totaal 1156 verzuimmeldingen 18+ binnen voor 674 unieke leerlingen. Voor een deel van deze jongeren zijn meer dan één verzuimmelding gedaan. In 2021-2022 kwamen er in totaal 941 verzuimmeldingen 18+ binnen voor 589 unieke leerlingen.

Er zijn in het afgelopen schooljaar dus 215 verzuimmeldingen meer gedaan. Ook is het aantal verzuimende leerlingen toegenomen met 85. Deze toename komt o.a. door grote mentale belasting van jongeren vanwege grote maatschappelijke en globale actualiteiten. De klimaatcrisis werkt zwaar op de mentale gesteldheid en ook de prestatiegerichte maatschappij speelt een rol. Daarnaast zijn de overgangsnormen tijdens de Coronacrisis versoepeld. Dit heeft er voor gezorgd dat jongeren soms op een te hoog niveau zijn ingestroomd met verzuim en uitval tot gevolg. Dit effect is nog steeds zichtbaar en wordt door de uitvoering onderkend. Met dit in het achterhoofd is een preventieve aanpak, door middel van snelle begeleiding naar zorg of financiële ondersteuning, onverminderd belangrijk.

6.2 Voortijdig Schoolverlaten

Cijfermatig zag de situatie rondom voortijdig schoolverlaten in 2022-2023 er als volgt uit:

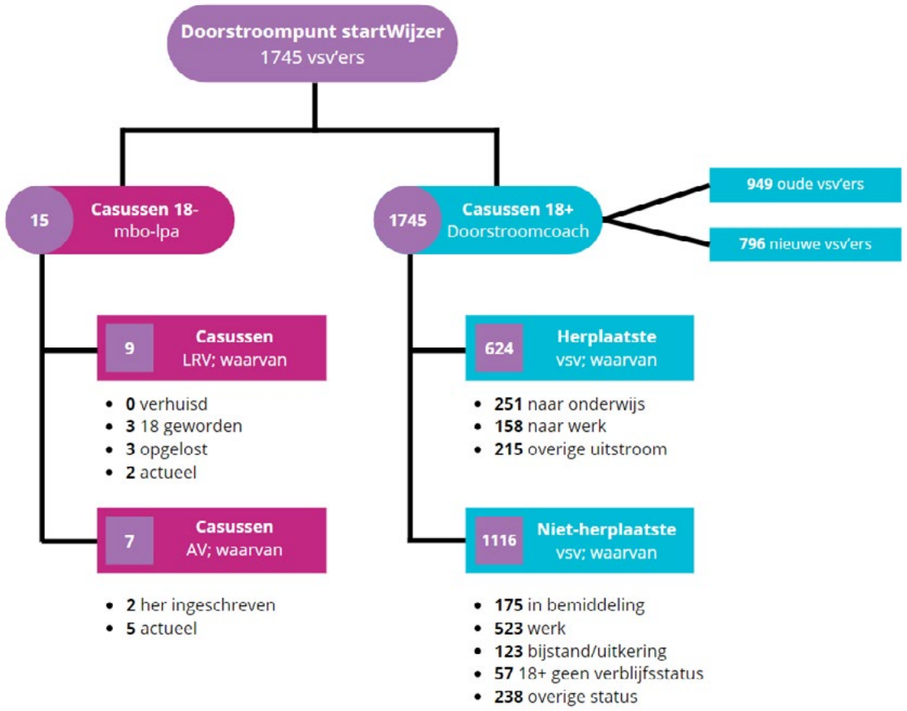

Aantal

In onze regio zien we een stijging van het aantal nieuwe vsv'ers. In 2022-2023 verlieten namelijk 796 jongeren voortijdig hun school. In het schooljaar daarvoor waren dit er 679. Van voorgaande schooljaren had Doorstroompunt startWijzer overigens nog eens 949 oud vsv'ers in beeld. Dit komt neer op totaal 1.745 vsv'ers die in beeld zijn.

Typering

Jongeren vallen uit om verscheidene redenen. Om wat meer zicht te krijgen wat de reden hiervan is meten we dit door hier typeringen aan te geven. Onderstaand geven we per typering aan om hoeveel jongeren het gaat in het schooljaar 2022-2023 en welk percentage van het totale aantal vsv'ers (796) dit betreft.

- **Opstappers: 290 jongeren (36,4 %)**
  jongeren die een bewuste keuze maken de school te verlaten, omdat ze aan het werk (willen) gaan en geen intentie hebben om op een later moment weer een opleiding op te pakken.
- **Overbelasten: 255 jongeren (32 %)**
  jongeren die door een opeenstapeling van problemen (tijdelijk) niet in staat zijn om een opleiding te volgen.
- **Loopbaantwijfelaars: 168 jongeren (21,1 %)**
  jongeren die problemen ondervinden met het vinden van de juiste opleiding of het afronden van de huidige opleiding. Zij staan wel open voor het volgen van een opleiding op een later moment.
- **Niet-kunners: 77 jongeren (9,7 %)**
  jongeren die cognitief niet in staat zijn een startkwalificatie te behalen. Hieronder vallen ook nieuwkomers/vluchtelingen in inburgeringstraject
- **Onbekend: 6 jongeren (0,8 %)**
  jongeren waarvoor de reden van uitval onbekend is.

Minister Dijkgraaf beschrijft in zijn kamerbrief ‘over hoofdlijnen aanvalsplan voorkomen voortijdig schoolverlaten en begeleiden naar een kansrijke toekomst’ de volgende vijf structurele oorzaken vsv;

- Veel jongeren vallen uit door persoonlijke problemen.
- Veel uitval door verkeerde studiekeuze, beperkte voorzieningen voor jongeren die zoekende zijn, lang moeten wachten voor doorstroom naar een vervolgopleiding.
- Jongeren met een hoge kans op uitval krijgen niet altijd de specifieke begeleiding die zij nodig hebben.
- Het is te verleidelijk voor jongeren om ongediplomeerd aan het werk te gaan. In het onderwijs is niet genoeg ruimte voor jongeren die meer werkgericht zijn.
- In de overstap van school naar werk ontbreekt structurele begeleiding voor jongeren met een risico op afstand tot de arbeidsmarkt.

Deze vijf punten herkennen wij in onze regio en zien wij ook terug in de cijfers. We willen nog wel de beperkende reisafstand van woonadres naar onderwijsinstellingen benoemen. De afstand is soms dusdanig ver, of de reis duurt dusdanig lang dat jongeren stoppen met hun opleiding.
Op 7 november 2023 stond in het NRC een artikel over vervoersarmoede in Friesland. Als de bus niet meer rijdt, omdat de busmaatschappij de lijn te duur vindt. Als je geen auto hebt, maar op tijd in het ziekenhuis moet zijn. Als je geen geld hebt om je fiets te laten repareren. Of als je een baan of opleiding moet laten schieten, omdat je niet op je werk of school kunt komen, dan spreken we van vervoersarmoede. Ook jongeren in onze regio hebben hier last van. Doordat de school soms dusdanig slecht bereikbaar is met het ov en andere opties niet mogelijk zijn, verzuimen ze of blijven helemaal thuis.

Uitstroom

In totaal zijn er 626 vsv’ers van de 1745 vsv’ers in 2022-2023 uitgestroomd. Dit betekent dat zij geen vsv’er meer zijn. In het jaarverslag spreken we over drie uitstroomrichtingen. De eerste, terug naar het onderwijs, is voor ons het belangrijkst omdat zij dan uiteindelijk een startkwalificatie behalen. In 2022-2023 zijn er 253 jongeren teruggeleid naar het onderwijs. 158 jongeren hebben we begeleid naar werk en er zijn 215 overige uitstromers. Zij hadden bijvoorbeeld geen baan toen ze 23 werden of zijn verhuisd.

De andere 1119 vsv’ers zijn niet uitgestroomd. 545 jongeren hadden een baan waarmee ze voldoende inkomen hadden om te voorzien in hun dagelijkse behoeftes. Over deze groep hebben wij minder zorgen. Dat gezegd hebbende, in tijden van economische tegenspoed is de kans groter dat zij hun baan verliezen omdat ze geen startkwalificatie hebben. Ook hebben ze beperktere doorgroeimogelijkheden. Dit kan betekenen dat ze later alsnog kiezen voor een opleiding. Om deze redenen blijven we ze volgen en houden we contact. Door motiverende gespreksvoering wordt er gekeken naar mogelijkheden om ze alsnog richting een opleiding te sturen. Dit kan ook in combinatie met een baan.

Wanneer we kijken naar de andere cijfers zien we dat 174 jongeren in een bemiddelingstraject richting onderwijs, werk of zorg zaten. 220 jongeren vallen onder de status ‘overig’. Zij worden niet actief begeleid, maar wel gevolgd door een doorstroomcoach. Dit kan betekenen dat zij in een hulpverlenings- of participatietraject zitten of dat ze zijn aangemeld voor een opleiding maar nog niet zijn aangenomen.

Van de niet uitgestroomde jongeren hebben 123 een (bijstands)uitkering ontvangen. Zij worden gemonitord door de doorstroomcoach en wanneer het haalbaar is wordt er gekeken naar een mogelijke vervolgstap richting onderwijs en/of werk. Tot slot waren er 57 jongeren zonder verblijfsstatus. Zij zijn niet herplaatst omdat ze geen verblijfsstatus hadden.

6.3 Jongeren in Kwetsbare Positie

Een wettelijke taak van startWijzer is het monitoren van jongeren in een kwetsbare positie (jikp) en ze begeleiden bij een volgende stap richting vervolgonderwijs, werk of dagbesteding. Volgens de wettelijke definitie vallen hieronder jongeren vanuit het vso, pro, vmbo-bb en de entree-opleiding. In regionaal verband is afgesproken om ook jongeren van het isk hieronder te scharen. Ook zij krijgen indien nodig begelebij een volgende stap richting vervolgonderwijs, werk of dagbesteding. Die begeleiding kan bestaan uit het afnemen van een studie-/beroepskeuzetest, ondersteuning bij het intakeproces op het mbo of toeleiding naar jobcoaches en/of gebieds- en wijkteams binnen de regiogemeenten.

